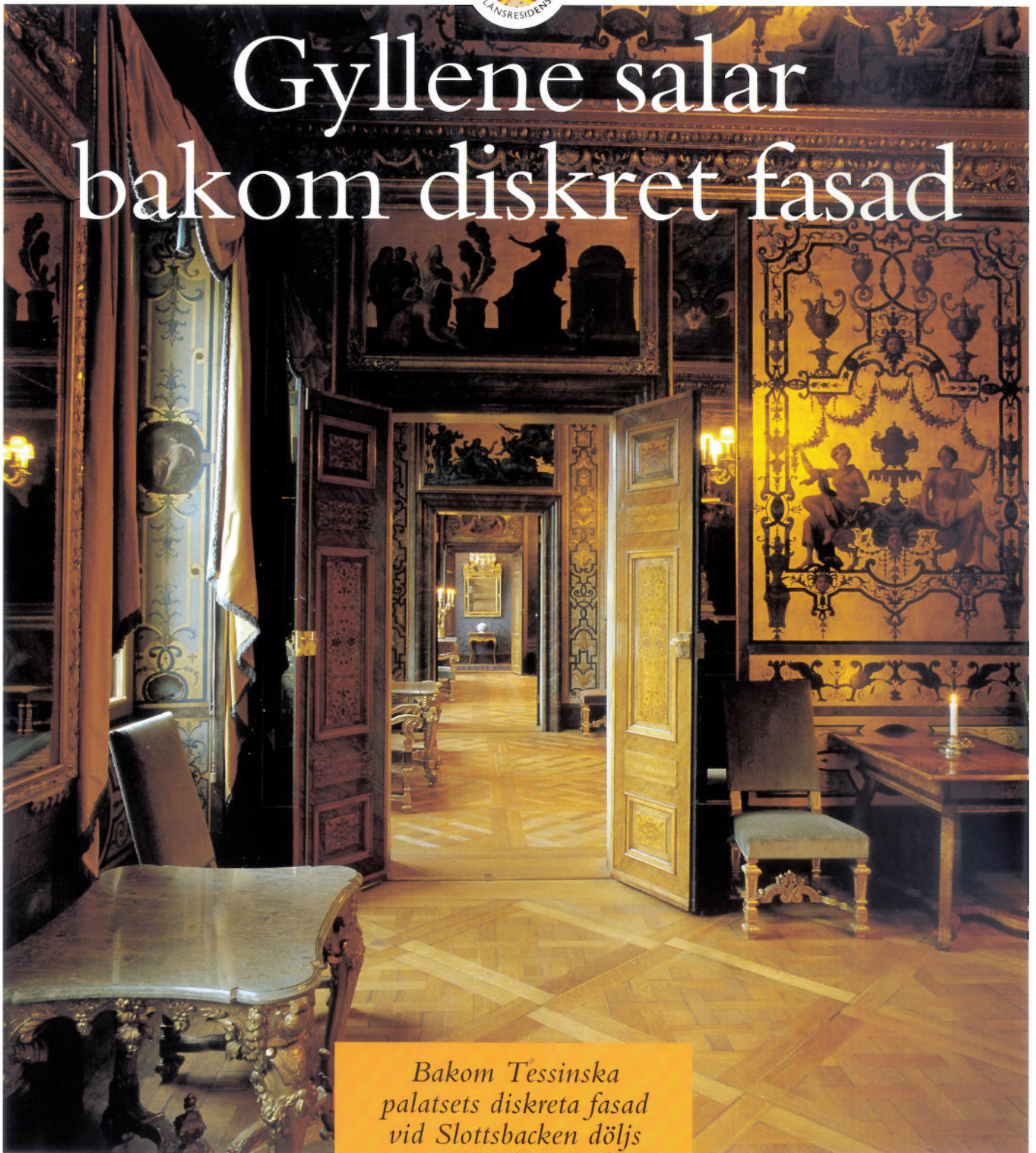

Gyllene salar bakom diskret fasad

Tessinska palatset vid Slottsbacken mitt emot Kungliga Slottet uppfördes på 1690-talet för den berömde slottsarkitekten Nicodemus Tessin d.y. som levde 1654–1728 och hann tjäna tre svenska kungar: Karl XI, Karl XII och Fredrik I.

Det snart 300-åriga palatset är märkligt för att det speglar hur den tidens främste arkitekt planerade sin bostad efter eget huvud utan att be-

Bakom Tessinska palatsets diskreta fasad vid Slottsbacken döljs en ståtlig fil av guldglimmande barocksalar. I palatset residerar landshövdingen i Stockholms län, som kan blicka ned över en barockträdgård i miniatyr, en okänd pärla mitt i stenstaden.

Guldet glimmar hemlighetsfullt från väggar och tak i den mäktiga filen av barocksalar i Tessinska palatsets paradvåning. Tessin använde sin tids främsta konstnärer för rumsdekorena. Fransmannen de Meaux har stått för väggfälten med antikiserande figurer mot guldbakgrund.

höva ta hänsyn till en annan byggherres önskemål. En praktfull privatbostad och samtidigt ett konstnärshem efter sin tids mode. Tessin

Den diskreta fasaden avslöjar ingenting av all den prakt Nicodemus Tessin d.y. skapat inne i palatset.

hade gjort studieresor till Italien och Frankrike, beundrat Michelangelo och Berninis romerska palats, Le Nôtres parkanläggningar och praktrummen i Versailles.

Förebilden till Tessinska palatsets yttre arkitektur är hämtad från Italien medan inredning, planlösning och trädgård har franska förebilder.

Tessin på höjden av sin karriär

Nicodemus Tessin d.y. köpte tomten i hörnet av Slottsbacken och Köpmangatan i september 1692. Då var han 38 år gammal och mitt uppe

Festsalens väggar är täckta av italienska landskapsvyer inramade av målade gardiner som härmar de riktiga runt fönstren. Fouquet, Chauveau och de Meaux heter de skickliga franska konstnärer som dekorerat festsalarna. Ljuskrone i barock och parkettgolv i rut-mönster, allt som på Tessins tid.

i en lysande karriär. Redan som 22-åring hade han blivit utnämnd till hovarkitekt av Karl XI och han efterträdde sin far som slottsarkitekt vid 27 års ålder. Tessins ställning i de högsta kretsarna befästes ytterligare när han 1690 gifte sig med drottningens hovfröken Hedvig Stenbock, som tillhörde en av Sveriges äldsta och förnämsta släkter.

1690-talet innebar höjdpunkten i Tessins karriär. Han planerade och övervakade byggnadsarbetena på de kungliga slotten i Stockholm och Drottningholm. Steninge slott i Uppland byggdes efter hans ritningar liksom två kyrkor i Karlskrona.

Dessutom hade Tessin ansvaret för den pompösa ramen kring kungliga bröllop och begravningar, maskerader, karuseller och andra festligheter.

”Finare finns inte i Frankrike”

Det var under dessa år som Tessin skapade sitt lilla men exklusiva palats vid Slottsbacken. Det var prestigefyllt beläget mitt emot Kungliga Slottet och dessutom praktiskt och strategiskt, eftersom han övervakade ombyggnaden av det gamla slottet Tre Kronor.

Tessinns eget palats stod i stort sett färdigt 1697. ”Finare finns inte

Från paradvåningens fönster ser man ned över barockträdgården med buxbomshäckar, rabatter, blomsterurnor och ”tempelgavlar”. Pelargångens skenperspektiv gör att gården verkar större än den är. I själva verket är detta en miniträdgård inträngd bland stadens hus. Kulissarkitekturen döljer nödtorftigt grannhusens gavlar.

Detalj av det praktfulla, målade taket med allegoriska figurer. Konsten representeras av en skön gudinna med pensel och palett och av målaren Rafael vid skissblocket.

Paradesängkammaren som ingår i rumssfilen av praktgemak har en effektfull väggmålning som vidgar rummet. Arkitekten Nicodemus Tessin lurade gärna åskådarens öga med skenperspektiv.

En romantisk landskapsvy med klippor och tempelruin tonar bort bakom det sirligt målade järnräcket. *Trompe l'œil*, att lura ögat, var en populär sport bland tidens målare.

i Frankrike,” skrev han stolt. Samma år brann det gamla kungaslottet ned till grunden – om slottsarkitekten själv möjligen hade ett finger med i spelet lär man väl aldrig få veta säkert.

Efter branden utnämndes Tessin till överintendent för det nya slottsbygget. Under åren som följde blev han greve, hovmarskalk och riksråd.

Vid pingsttiden 1701 kunde Tessin ta emot änkedrottningen och den kungliga familjen i sitt palats. Under supén musicerade kungliga kapellet, som var placerat framför trädgårdens kolonnperspektiv. Musiken gjorde enligt Tessin en utmärkt effekt.

Men ståtliga byggen brukar stå sin byggherre dyrt. Kort tid före supén för kungafamiljen skrev Tessin: ”Mitt hus kostar mig nu, så sant som det finns en Gud, oss emellan sagt, mer än hundratusen livres, utom möblerna; men så är också allt, Gud ske lov, i det närmaste färdigt och jag anser det som den största glädjekälla för min återstående levnad.”

Här bodde också Tessin resten av sitt liv. Nya glansfulla projekt sysselsatte honom, men nästan inga kom att förverkligas. Det utdragna kriget och ebb i statskassan satte stopp för projekten liksom för det planerade slottsbygget. Tessin fick i stället från sitt palats åse hur man

fraktade bort byggmaterial från slottet till andra ändamål.

Inte förrän 1728 kunde man återuppta slottsbygget. Den 19 mars det året anställdes äntligen arbetsfolk till bygget. Den 10 april avled Nicodemus Tessin d.y.

Här umgicks 1700-talets kulturelit

Sonen Carl Gustaf Tessin och hans hustru Ulla Sparre blev nytt värddpar i Tessinska palatset. Carl Gustaf Tessin efterträdde sin far som överintendent för slottsbygget, men han var också sin tids största kulturpersonlighet, köpte upp konst och konsthantverk i Paris och lade därmed grunden till Nationalmuseums samlingar. Tessin var en kombination av kulturminister och statsminister och han ledde utbildningen av kronprins Gustav (blivande Gustav III). Han hade kort sagt ett finger med i det mesta i Frihetstidens Sverige.

I palatsets gyllne salar umgicks tidens främsta konstnärer och vetenskapsmän. Drottning Lovisa Ulrika har förmedlat denna ögonblicksbild:

”Jag superade i går kväll hos greve Tessin, som givit oss en charmant fest. Man dansade ända till klockan fyra på morgonen. Hans palats är verkligen ett smycke och där finns samlat allt vackert man kan tänka sig i tavlor, medaljer och porslin.”

Men glädjen varade inte länge. Den stora Tessinska förmögenheten sinade, samlingarna skingrades. Tessin råkade i onåd och han och hustrun slog sig ned på släktgodset Åkerö i Södermanland.

”Lilla paradvåningen”

Tessinska palatset förvärvades av Stockholms stad redan 1772 för att användas som överståthållarbostad.

Från 1968 har landshövdingen i Stockholms län residerat här – Hjalmar Mehr, Gunnar Helén, Lennart Sandgren och nu Ulf Adelsohn.

Vid representation används vad Tessin kallade ”lilla paradvåningen” två trappor upp, en rumssvit med sal, förrum och paradesängkammare med kabinett i blått på ömse sidor.

I början av 1960-talet gjordes en grundlig renovering av paradvåningen. Väggar, tak och golv är original men alla möbler, ljuskronor och andra inventarier är senare anskaffade för att passa i stil.

Okänd oas

I palatsets svala entréhall möts man av en förbluffande syn. Genom franska fönsterdörrar ser man ut i en välordnad liten barockträdgård med låga buxbomshäckar i sirligt mönster, rosenrabatter och prunkande blomsterurnor, en grön oas insprängd bland hus och gränder mitt i stenstaden.

Blå Kabinettet med sidentapeter och målad dekor i fönsternischerna, gammalt furugolv i ruttmönster. Barockspegeln är av en typ som i Sverige utfördes på Burchardt Prechts verkstad. Ljuskröna i barock. Litet rokokobord och terrin i kinesiskt kompaniporslin.

Den tomt Nicodemus Tessin hade att bygga sitt palats på var mycket liten. Därför strävade han efter att förstora intrycket, så att anläggningen skulle få mera ståndsmässiga proportioner. Med snedställda gavlar som förvrängde per-

spektivet och framförallt genom ett skenperspektiv i pelargången i övervåningen fick han trädgården att verka längre och djupare än vad den i verkligheten är. En fontän spelar och ger en känsla av överdåd.

Hela arrangemanget har tycke

av teaterscen. Lyfter man blicken över muren i fonden med dess pilastrar, nischer och balustrader, finner man att grannhusens gavlar tornar upp sig tätt bakom. Den ståtliga palatsfasaden är bara en kuliss.

Jane Fredlund